

ХОМЕНКО І.О.,

доктор економічних наук, професор кафедри економіки, обліку та оподаткування

СОРОКА А.В.,

здобувачка вищої освіти 3 курсу, групи ЕК-201

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(м. Чернігів, Україна)

РАЦІОНАЛЬНЕ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Останнім часом все більшого значення набуває питання взаємодії суспільства і природи. Сьогодні стрімкий розвиток людської цивілізації, зростання чисельності населення та його потреб супроводжується збільшенням використання та виснаженням природних ресурсів та підвищенням рівня його забруднення. Сьогодні в Україні накопичилася величезна кількість відходів, а розвинутої інфраструктури поводження з ними немає. Крім того, самі звалища фактично перетворилися на джерела великої екологічної небезпеки. Окрім безпідставного захарашення величезних масивів землі, звалища завдають непоправної шкоди навколишньому середовищу, забруднюючи повітря, ґрунт і підземні води токсичними речовинами, що прямо впливає на здоров'я населення.

Найбільш оптимальною у цьому контексті для України є так звані принципи сталого розвитку - розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь. Задля того, щоб не загрожувати існуванню нащадків, варто впровадити концепції циркулярної економіки, що перетворює товари наприкінці терміну служби на ресурси для інших, стимулює інновації, прискорює економічне зростання та, що більше, зменшує тиск на навколишнє середовище та дозволяє ефективно використовувати обмежені природні ресурси. Циркулярна економіка передбачає максимальне й ефективне використання ресурсів шляхом скорочення появи та знищення неперероблених відходів, збільшення тривалості експлуатації продукції. На жаль, у нашій країні принципи такої моделі досі не реалізовані на практиці, незважаючи на те, що мають ряд переваг, крім того, не лише екологічних, а й економічних водночас.

Вирішення проблем зі сміттям – перший крок на шляху до циркулярної економіки. У структурі промисловості України найбільшу вагу займають металургія, машинобудування, електроенергетика, хімічна та харчова промисловість. Таким чином, дуже важливо ефективно управляти відходами, оптимізувати використання природних ресурсів, щоб зробити нашу країну максимально процвітаючою, сучасною та екологічною.

Україна посідає одне з перших місць серед європейських країн за кількістю відходів на душу населення. Тобто за рік на території країни утворюється близько 36 тис. сміттєзвалищ, які займають майже 7% всієї площі території України. До речі, 99% полігонів не відповідають екологічним вимогам, а близько 25% з них перевантажені. Згідно зі статистикою, лише незначна частка підлягає вторинній переробці. Складно одразу зменшити цю цифру, але принаймні можна зупинити її ріст. Сортування сміття, повторне використання, зменшення споживання ресурсів – це те, що давно має спробувати кожен, варто лише почати.

Змішані відходи – це сміття. А роздільно зібрані – це ресурси. Саме тому найпершим завданням на шляху до забезпечення сталого розвитку є процес сортування сміття. Найперша та найважливіша причина для сортування сміття – зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище. Сортування допомагає зменшити кількість відходів, які знаходяться на сміттєзвалищі, завдяки їх подальшій утилізації. Без цього сміття буде тільки накопичуватись, адже для його розкладання потрібно надто багато часу.

Після ретельного сортування, пресування та інших видів обробки вторинна сировина стає матеріалом для випуску великої кількості товарів народного вжитку, а досвід найрозвиненіших країн світу дає нам у цьому переконатися. Цей процес переробки називається рециклінгом. Зокрема:

- Пластикові пляшки після гранулювання переробляють на одяг, тканини, іграшки, нитки, дріт, нові пластикові пляшки.

- Автомобільні шини стають відмінною сировиною для виробництва господарських товарів, взуття, інгредієнт покриття автомобільних доріг та тенісних кортів, а також з них отримують кілька різновидів паливних матеріалів.

- Алюмінієві банки та інші металеві відходи – чудова сировина, з якої отримують цвяхи, меблі, побутову, промислову та іншу техніку.
- Макулатура є сировиною для різних видів паперу та тканин.
- Скляна тара переробляється на нові скляні вироби.
- З батарейок отримують марганець, цинк, нікель та вуглецеві сполуки.

Завдання для бізнесу - утилізувати відходи своєї діяльності шляхом повторного використання, переробки або партнерства з іншими підприємствами, які зможуть використати їхні відходи як сировину. Саме економіка замкнутого типу може змінити характер отримання підприємствами прибутку. Завдяки створенню виробничих моделей, які зменшують залежність від сировини шляхом безперервного повернення матеріалів усіх типів назад в виробничий цикл, компанії отримують бізнес-переваги і захищають себе від нестабільності товарних ринків. Така концепція позитивно вплине на формування відповідального споживання та виробництва продукції, поліпшить екологічний стан країни, здоров'я її мешканців та стане стимулом для економічного зростання.

Яскравим прикладом країни, що ефективно поводить з відходами та вже отримує від цього економічний зиск, є Швеція. Частка повернення відходів у цій країні становить 48,9%. Країна застосовує технологію «waste-to-energy», а саме 99% сміття може бути використано в якості палива для електростанцій або сировини для виробництва.

Важливо перебирати закордонний досвід, але завдання для держави - дати суспільству послуг. Послуга полягає у тому, що баки для роздільного збору повинні бути всюди, де утворюється сміття. Не лише при житлових будинках, а й у парках, скверах, супермаркетах, комерційних приміщеннях. Коли послуга буде надана у повній мірі, тоді можна й вимагати.

Отже, ефективне поводження з відходами має ряд переваг: по-перше, це зменшує рівень забруднення навколишнього середовища та кількість сміттєзвалищ, по-друге, зберігає невідновлювані природні ресурси, по-третє, стимулює економіку та створює робочі місця, і щонайважливіше - формує екологічну свідомість населення. Тому для України вкрай важливо впровадити в життя механізми ефективного поводження з відходами, бо таке рішення допоможе вивести економічне життя України на новий рівень, а також слугуватиме стимулом для його подальшого розвитку, оскільки проблема зі сміттям дійсно стоїть на порядку денному.

Сорока Анастасія Володимирівна – здобувачка вищої освіти 3 курсу Національного університету «Чернігівська політехніка», ННІ Економіки, групи ЕК-201; +380966514334; nastiasoroka03@gmail.com.

Хоменко Інна Олександрівна - доктор економічних наук, професор кафедри економіки, обліку та оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»; +380503703037; innakhomenko28@gmail.com.